

Besluit Flora- en Fauna-activiteit

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Onderwerp

Omgevingswet Flora- en Fauna-activiteit

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 19

Faunabeheereenheid Gelderland
Wassenaarweg 40
6843 NW ARNHEM

Locatie

Nationaal Park de Hoge Veluwe en Vliegbasis
Deelen

Activiteit

Doden probleemwolf GW4655m

Gemeente

Ede, Arnhem en Apeldoorn

DSO-nummer

2025050200259

Beste

Op 2 mei 2025 hebben wij uw aanvraag ontvangen voor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit voor de locatie Nationaal Park de Hoge Veluwe, hierna het Park, waarbij verbodsbepalingen van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving worden overtreden voor de wolf.

Besluit

Wij hebben uw oorspronkelijke aanvraag voor de omgevingsvergunning geweigerd, omdat deze niet meer nodig is (positieve weigering, in de beslissing op bezwaar met zaaknummer 2025-006713). Nu een wijziging in de regelgeving zich heeft voorgedaan waarbij de wolf is verplaatst van bijlage IV naar bijlage V van de Habitatrichtlijn kan geen omgevingsvergunning voor de wolf op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Ow en 11.46, eerste lid, onder a van het Bal meer worden verleend (en nóg niet op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Ow en 11.54, eerste lid, onder a van het Bal).

Wij stellen u daarom ambtshalve een maatwerkvoorschrift voor de aangevraagde flora- en fauna-activiteit. Van het besluit wordt kennisgegeven in het Provinciaal blad van de provincie Gelderland. Dit kunt u raadplegen via www.overheid.nl.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

2 van 19

De bijlagen zijn onderdeel van dit besluit

Bijlage 1 bevat een toelichting op ons besluit. Ook zijn de voorschriften van dit besluit beschreven in bijlage 1. In bijlage 2 is een kaart van het activiteitengebied opgenomen en in bijlage 3, 4 en 7 zijn de deskundigenbeoordelingen toegevoegd. Bijlage 5 en 6 bevatten de uitkomsten en de procedures van het genetisch onderzoek. Neem de bijlagen goed door.

NB

De omgevingsvergunning wordt positief geweigerd omdat deze niet langer nodig is. Gedeputeerde Staten nemen ambtshalve een nieuw maatwerkvoorschrift waartegen afzonderlijk bezwaar openstaat, los van de eerdere bezwaarprocedure tegen de omgevingsvergunning met 2025-006623.

Bezwaar

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit bezwaar maken. Richt uw bezwaarschrift aan: Gedeputeerde Staten, secretariaat Commissie rechtsbescherming, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem. Graag "bezwaarschrift" vermelden op de envelop en op de brief. Vermeld ook het zaaknummer en DSO-nummer. Deze staan bovenaan deze brief. U kunt uw bezwaarschrift ook elektronisch indienen op het portaal Rechtsbescherming. Hiervoor gebruikt u DigiD, eHerkenning of eIDAS. Meer informatie vindt u op [Bezwaarschriften \(gelderland.nl\)](https://www.rechtspraak.nl) en bij het Provincieloket 026 359 99 99.

Als u een bezwaarschrift indient, schorst dat de werking van het besluit niet. Daarom kunt u bij de rechter een verzoek indienen voor een voorlopige voorziening. Zie www.rechtspraak.nl.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op [gelderland.nl](https://www.gelderland.nl). U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Martine Jongman
Teammanager Vergunningverlening

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

3 van 19

Bijlagen

- Bijlage 1 – Toelichting en voorschriften
- Bijlage 2 – Kaart activiteitsgebied
- Bijlage 3 – Deskundigenbeoordeling van een interactie tussen een wolf en mensen
- Bijlage 3a - Aanvulling deskundigenbeoordeling, nadere duiding daderwolf
- Bijlage 4 – Advies calamiteitendeskundige
- Bijlage 5 – Rapportage genetisch onderzoek
- Bijlage 6 – Procedure voor genetische identificatie wolf
- Bijlage 7 – Tweede deskundigenbeoordeling “Expert Opinion”

BIJLAGE 1 – TOELICHTING EN VOORSCHRIFTEN

De opbouw van deze toelichting op het maatwerkvoorschrift is als volgt:

- Allereerst wordt de activiteit omschreven;
- Dan volgt de procedure;
- Daarna beschrijven we de historie van de vergunningverlening;
- Het besluit is daarna opgenomen, gevolgd door de voorschriften;
- Ook wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De toelichting wordt afgesloten met een conclusie.

Omschrijving activiteit

Op 2 mei 2025 ontvingen wij een aanvraag van Stichting Faunabeheereenheid Gelderland voor een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit op grond van artikel 5.1 lid 2 sub g van de Omgevingswet en afdeling 11.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving. De flora- en fauna-activiteit wordt in de bijlage bij de Omgevingswet omschreven als “een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten”. De door u beoogde flora- en fauna-activiteit leidt tot een overtreding van de verbodsbepaling zoals opgenomen in artikel 11.46 lid 1 aanhef en onder a voor het doden van één specifieke (probleem)wolf.

Op 7 maart 2025 is de beschermingsstatus van de wolf (*Canis lupus*) onder het Verdrag van Bern, verlaagd van ‘strikt beschermd’ naar ‘beschermd’. Vervolgens heeft de Europese Commissie op 17 juni 2025 besloten Bijlage IV onder de Habitatrichtlijn (verder: Hr) hierop aan te passen. Op 14 juli 2025 is de schrapping in werking getreden en staat de wolf niet meer op bijlage IV van de Hr, maar op bijlage V van de Hr. Vanaf 14 juli 2025 verwijst artikel 11.46 van het Bal ten aanzien van de wolf niet meer naar bijlage IV van de Hr.

De staatssecretaris heeft het voornemen om de wolf aan te wijzen als een “andere soort” in de zin van artikel 11.54 van het Bal en hiervoor te plaatsen op bijlage IX van het Bal. Deze nationale beschermingsstatus van de wolf is ten tijde van dit besluit nog niet gewijzigd in het Bal. Voor de wolf kan dus geen omgevingsvergunning meer worden verleend voor de verbodsbepaling uit artikel 11.46 lid 1 aanhef en onder a van het Bal. En het is ook nóg niet mogelijk om een omgevingsvergunning te verlenen voor de verbodsbepaling zoals opgenomen in artikel 11.54 lid 1 aanhef en onder a van het Bal.

De aanvraag voor de omgevingsvergunning met zaaknummer 2025-006623 wordt geweigerd, omdat de vergunning niet langer nodig is. Er is sprake van een zogenoemde positieve weigering. Gedeputeerde Staten nemen ambtshalve een nieuw besluit in de vorm van een maatwerkvoorschrift op grond van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

Dit maatwerkvoorschrift wordt buiten de reikwijdte van de bezwaarprocedure en de beslissing op bezwaar genomen. Tegen dit maatwerkvoorschrift staat afzonderlijk bezwaar en beroep open. Voor

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

5 van 19

de volledigheid merken wij op dat het hier om een primair besluit gaat, waartegen eerst bezwaar dient te worden gemaakt alvorens beroep mogelijk is.

Bij de door u beoogde flora- en fauna-activiteit moet wel rekening worden gehouden met de specifieke zorgplicht zoals genoemd in artikel 11.27 van het Bal. In de huidige overgangssituatie kunnen Gedeputeerde Staten invulling geven aan de zorgplicht door onder meer het stellen van maatwerkvoorschriften. De juridische grondslag hiervoor is artikel 11.31 van het Bal.

Procedure

Op deze vergunningaanvraag is titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Op 2 mei 2025 hebben wij uw aanvraag voor een omgevingsvergunning in het kader van hoofdstuk 5 van de Omgevingswet ontvangen.

Op 6 mei 2025 is door ons een omgevingsvergunning, met zaaknummer 2025-006623 afgegeven voor het doden van probleemwolf GW4655m. Tegen deze vergunning is door meerdere partijen bezwaar ingediend en bij de Rechtbank Gelderland een voorlopige voorziening aangevraagd. Later is door één partij nog een herhaald verzoek voor een voorlopige voorziening aangevraagd. In haar uitspraken van 16 mei en 17 juli 2025 zijn de verzoeken afgewezen. Op 22 september hebben wij het advies van de Commissie rechtsbescherming ontvangen voor het nemen van een Beslissing op Bezwaar. De beslissingen op bezwaar in de bezwaarprocedures tegen de vergunning met zaaknummer 2025-006623 is gelijktijdig met dit maatwerkvoorschrift genomen en houdt in dat de aanvraag van 2 mei 2025 positief wordt geweigerd. Om het doden van de probleemwolf GW4655m alsnog juridisch mogelijk te maken, is het daarom noodzakelijk dit ambtshalve maatwerkvoorschrift vast te stellen. Dit maatwerkvoorschrift is op hoofdlijnen inhoudelijk gelijk aan de eerdere Omgevingsvergunning behoudens de looptijd en het uitvoeringsgebied.

In de periode tussen juni en half augustus 2025 waren er minder waarnemingen van de probleemwolf GW4655m. Na half augustus 2025 is de wolf regelmatig op het Park waargenomen, maar vooral overdag op Vliegbasis Deelen wat eveneens als het Park deel uitmaakt van het territorium van de roedel waar de probleemwolf deel van uit maakt.

Het advies uit bijlage 7 heeft ons gesterkt in de noodzaak om de probleemwolf uit de populatie weg te nemen. Gezien de oplevering van het gedrag van de probleemwolf in het voorjaar van 2025 én het advies van professor Boitani dat ongeacht de tijd dit specifieke individu zo snel mogelijk weggenomen moet worden, is de termijn voor de uitvoering gewijzigd van 1 januari 2026 naar 1 juli 2026.

Datum
2 december 2025

Zaaknummer
2025-013179

Blad
6 van 19

Op grond van artikel 16.79, tweede lid, van de Omgevingswet treedt een maatwerkvoorschrift waarbij sprake is van onomkeerbare gevolgen in beginsel pas vier weken na publicatie in werking. In dit geval zal, gelet op de spoedeisende omstandigheden in verband met de openbare veiligheid, gebruik worden gemaakt van de afwijkingsmogelijkheid die artikel 16.79, vijfde lid, van de Omgevingswet.

Dit besluit treedt direct in werking na publicatie in het Provinciaal blad. Wij achten dit gerechtvaardigd omdat bij het oorspronkelijke besluit er al rechtsgang heeft plaatsgevonden.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op de artikelen 11.24, 11.27, 11.31, 11.75 en 11.83 van het Besluit activiteit leefomgeving en artikelen 8.74l en 8.74r lid 1 en 2 Besluit kwaliteit leefomgeving.

EEN MAATWERKVOORSCHRIFT TE STELLEN

aan

Faunabeheereenheid Gelderland, Wassenaarweg 40, Arnhem

voor het doden van één specifieke probleemwolf (*Canis Lupus*), te weten: GW4655m en voor het gebruik van de middelen daarvoor zoals weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Voor dit maatwerkvoorschrift mag van de volgende verboden worden afgeweken

Soort	Afwijking van verbod toegestaan voor maatwerkvoorschrift
Wolf (<i>Canis lupus</i>) GW4655m	Doden met middel op grond van artikel 11.75 van het Bal 11.83 lid 1 a Gebruik geweer tussen 1 uur voor zonsopgang en 1 uur na zonsondergang

en de middelen zoals weergegeven in tabel 2 worden gebruikt.

Tabel 2 Middelen

Soort	Middel
Wolf	Kogelgeweer conform voorwaarden genoemd in art. 11.79 en art. 11.80 lid 1 onder b Bal

Voorschriften

Aan deze omgevingsvergunning zijn de volgende voorschriften verbonden.

1. Dit maatwerkvoorschrift geldt binnen de begrenzing van het territorium van de roedel, wat globaal bestaat uit het grondgebied van het Nationaal Park de Hoge Veluwe, hierna het Park, en het grondgebied van Vliegbasis Deelen, zoals aangegeven in bijlage 2.
2. Dit maatwerkvoorschrift treedt in werking op de datum van publicatie in het Provinciaal blad.
3. Dit maatwerkvoorschrift is geldig tot 1 juli 2026 of tot het moment dat de probleemwolf is gedood.
4. Dit maatwerkvoorschrift is van toepassing op één wolf, de probleemwolf met beschreven herkenbare uiterlijke kenmerken zoals omschreven in de rapportage "Deskundigenbeoordeling mens-wolf interactie Gelderland pagina 19 – 23" (EcoNatura, d.d. 27 april 2025). Deze wolf heeft na de genotypebepaling de genetische code GW4655m gekregen.
5. Dit maatwerkvoorschrift kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de gemachtigde uitvoerder of in opdracht van de maatwerkvoorschrifthouder handelende (rechts)personen. De maatwerkvoorschrifthouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van dit maatwerkvoorschrift.
6. Dit maatwerkvoorschrift mag uitsluitend worden uitgevoerd door een team professionele faunabeheerders die in bezit zijn van alle, voor de uitvoering, benodigde toestemmingen zoals eventueel het gebruik van een geluiddemper (zie bijlage 4).
7. Dit maatwerkvoorschrift mag uitsluitend gebruikt worden in de periode tussen 1 uur voor zonsopgang en 1 uur na zonsondergang.
8. De in voorschrift 6 genoemde (rechts)personen beschikken over een (digitale) kopie van dit maatwerkvoorschrift en tonen deze op verzoek aan de daartoe bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

8 van 19

9. De in voorschrift 6 genoemde (rechts)personen zijn op de hoogte van de inhoud en het doel van dit maatwerkvoorschrift en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.
10. Dit maatwerkvoorschrift kan niet zonder toestemming overgedragen worden. Indien de maatwerkvoorschrifthouder het maatwerkvoorschrift in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer.
11. Minimaal één uur voor de inzet van het maatwerkvoorschrift moet telefonisch melding worden gedaan bij provincie Gelderland, via het team Handhaving van afdeling VTH.
12. De daadwerkelijke uitvoering – inclusief alle handelingen en waarnemingen - van het maatwerkvoorschrift wordt uitgebreid vastgelegd in een logboek.
13. Het logboek wordt door de maatwerkvoorschrifthouder uiterlijk twee werkdagen na afronding van de uitvoering aan provincie Gelderland verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer.
14. Na doding van de probleemwolf wordt het karkas aangemeld bij Wageningen University & Research (www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/dossiers/dossier/Wolven-1.htm) voor nader onderzoek.

Activiteit

Sinds medio maart 2025 ontvingen wij signalen over één specifieke wolf, binnen de begrenzing van het Park, die actief mensen benadert en afwijkend gedrag vertoont. Op 13 april jl. heeft de betreffende wolf een hardloopster aangevallen waarbij het slachtoffer is verwond. Ook daarna is het afwijkende gedrag meerdere malen waargenomen en vastgelegd op videobeeld. Verjaagacties – zijnde verjaging zónder pijnprikkel – zijn meermaals uitgevoerd, zonder resultaat. Het afwijkende en ongewenste gedrag bij de specifieke wolf blijft aanwezig.

Naar aanleiding van het hierboven genoemde incident en de meldingen hebben wij een adviesvraag uitgezet bij een tweetal deskundigen op het gebied van de wolf. Op het moment van de aanvraag door de Faunabeheereenheid Gelderland waren de beide adviezen al in ons bezit, omdat wij gezien de urgentie van het incident behoefte hadden aan feitelijke wetenschappelijke duiding van het incident. Direct na het bijtincident is door een, voor monstername, kundig en geschoold persoon een monster van bijtonden genomen en is de hardloopbroek van het slachtoffer veiliggesteld. Zowel het monster als de broek zijn door het erkende lab INBO in Vlaanderen – op ons verzoek – onderzocht op wolf/ geen wolf én vervolgens is een genetische identificatie uitgevoerd.

Na het in werking treden, medio mei 2025, van de Omgevingsvergunning voor het doden van de probleemwolf GW4655m is die bijna onzichtbaar gebleven. Pas in augustus liet de probleemwolf zich weer op het Park zien. Daarna zijn er meerdere zichtmeldingen geweest en is het uitvoeringsteam meerdere malen uitgerukt. Het was niet mogelijk, ondanks in enkele gevallen een

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

9 van 19

positieve identificatie, om de probleemwolf onder de vereisten vanuit de vergunning te doden. Uit de zichtmeldingen is op te maken dat de probleemwolf met name overdag op de Vliegbasis verblijft en 's nachts ook op het Park jaagt. De verminderde zichtbaarheid is waarschijnlijk te verklaren uit ruime beschikbaarheid van nog niet weerbare prooidieren zoals wildzwijn biggen en hertenkalveren. Waardoor er voor de probleemwolf geen reden was om mensen actief te benaderen.

In de rapportages "Deskundigenbeoordeling van een interactie tussen een wolf en mensen, met een bijtincident op 13 april 2025 in het Nationaal Park De Hoge Veluwe" (EcoNatura, d.d. 27 april 2025) BIJLAGE 3, "Advies calamiteitendeskundige" (Stichting Wildaanrijdingen Nederland, d.d. 5 mei 2025) BIJLAGE 4, en "Genetische detectie van een bijtincident van wolf of hond, 13 april 2025" (INBO, d.d. april 2025) BIJLAGE 5, "Procedure voor genetische identificatie wolf/ hond op gedood of verwond vee" BIJLAGE 6 (INBO, d.d. april 2025) en "Expert Opinion" BIJLAGE 7 (Prof. L. Boitani, d.d. 7 oktober 2025) zijn opgenomen:

1. Een deskundigenbeoordeling van de interactie tussen wolf en mensen;
2. Een deskundigenoordeel over het gedrag en identificatie van het individu;
3. Een deskundigenbeoordeling over de te nemen stappen;
4. Genetisch onderzoek inclusief procedurestappen;
5. Een effectbeoordeling en uitvoeringstoets van een ingreep;
6. Alternatievenafweging;
7. Beoordeling staat van instandhouding.

De effecten van de ingreep op ecologische waarden

Er heeft een deskundigenbeoordeling van een interactie wolf-mensen en een technische uitvoeringsbeoordeling plaatsgevonden in 2025. Ook is er een genetische bepaling wolf/ geen wolf en een individubepaling uitgevoerd. Bijlagen 3 – 7 geven een overzicht van de resultaten van de deskundigenbeoordeling, de technische uitvoeringsbeoordeling en een rapportage van de genetische bepalingen. Tijdens de behandeling van het bezwaar bleek dat er onduidelijk was over de noodzaak van een tweede deskundigenbeoordeling voor de onderbouwing van het besluit. Wij hebben Luigi Boitani, Professor Emeritus, University of Roma, Chair, IUCN/SSC Large Carnivore Initiative for Europe, gevraagd om de casus te beoordelen. Professor Boitani geniet internationaal veel aanzien vanwege zijn expertise op het gebied van de wolf. Zijn "Expert Opinion" is als bijlage 7 aan dit besluit toegevoegd.

Uit het genetisch onderzoek volgt dat het hier definitief om een wolf gaat. Het betreft een mannelijke nakomeling van de lokale roedel. Uit de deskundigenbeoordelingen volgt dat het om een probleemwolf met ernstig afwijkend en onvoorspelbaar gedrag gaat. Op grond daarvan is de conclusie en het advies om de wolf zo snel mogelijk uit de populatie te nemen. Zoals ook uit de

“Expert Opinion” blijkt is er internationaal consensus onder gerenommeerde wetenschappers om probleemwolf GW4655m zo snel mogelijk uit de populatie te nemen. Uit de technische deskundigenbeoordeling blijkt aanvullend dat het individu eenvoudig te herkennen is en met daarvoor geschikte middelen uit de populatie te nemen is, zonder dat dit gevolgen heeft voor het voortbestaan van de soort. Dit wordt bevestigd door de wolvengedragsdeskundige in zijn rapportage Deskundigenbeoordeling mens-wolf interactie Gelderland in de beantwoording op vraag met de conclusie op pagina 34.

Daarnaast classificeert de betreffende wolf bij het incident zich conform het IPO-wolvenplan 2025 en de Landelijke Aanpak Wolf 2025 als probleemwolf, waarbij de te nemen stap in dit stadium (lees: bijtincident) in de escalatieladder de laatste (lees: afschot) is. Dit is bevestigd in de “Expert Opinion” door professor Boitani. Onderstaand zijn deze richtlijnen/ gezamenlijke beleidsstukken en het faunabeheerplan wolf welke door Gedeputeerde Staten van Gelderland op 29 januari 2025 is goedgekeurd nader toegelicht.

IPO-wolvenplan 2025

Op 17 april 2025 is het ‘Wolvenplan 2025’ door het IPO-bestuur vastgesteld¹. Dit plan vervangt het Wolvenplan 2019 en het addendum uit 2023. Hierin is ook de ‘Interventierichtlijn wolf-mens’ opgenomen, in eerdere juridische procedures is door met name bezwaarmakers nadrukkelijk op het gebruik van deze escalatieladder gewezen. Wij zien bevestigd dat deze vergunningaanvraag gaat over een probleemwolf zoals vastgesteld onder (e) en (h) in de interventierichtlijnen. Dit wordt op navraag bij wolvenexpert Boitani nogmaals bevestigd in de “Expert Opinion”.

Landelijke Aanpak Wolf 2025

Op 17 december 2024 informeerde Staatssecretaris Rummenie (LNV) de Tweede Kamer over de Landelijke Aanpak Wolven, door Rijk en provincies vastgesteld als gezamenlijke activiteitenagenda². Onderdeel hiervan is dat ook op landelijk niveau definities van een probleemwolf vastgesteld worden. De Staatssecretaris beoogt dit vast te leggen in een Algemene Maatregel van Bestuur (verder: AMvB), evenals daarin gewerkt wordt aan het vastleggen van de verlaagde beschermde status in Europees verband in nationale wetgeving. Wij zien bevestigd dat dit maatwerkvoorschrift gaat over een probleemwolf conform de definities zoals de Staatssecretaris deze beoogt vast te stellen, in lijn met de interprovinciale richtlijnen hiervoor.

Faunabeheerplan Wolf 2024 – 2030

Op 29 januari 2025 is door ons het door de Faunabeheereenheid Gelderland vastgestelde ‘Faunabeheerplan Wolf 2024 – 2030’ goedgekeurd³, als invulling van ons provinciale wolvenbeleid

¹ [Wolvenplan 2025](#)

² [Kamerbrief over vaststelling Landelijke Aanpak Wolven | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

³ [GS besluit fbp wolf 04298409Inked.pdf](#)

'Grenzen aan de wolf in Gelderland'⁴ en de actualisatie daarvan in de Uitvoeringsagenda Fauna 2025⁵. Een faunabeheerplan is primair bedoeld om invulling te geven aan schadebestrijding en beheer van een soort en in mindere mate op de openbare orde en veiligheidszaken. Wel is er volledigheidshalve een hoofdstuk gewijd aan hoe te handelen in het kader van de openbare orde en veiligheid, zoals in dit geval een bijtincident. Het voorliggende besluit is in lijn met de uitgangspunten in het faunabeheerplan.

Preventieve maatregelen

Op grond van artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving geldt de specifieke zorgplicht. In het kader van de specifieke zorgplicht moet eenieder voorafgaand aan het verrichten van een activiteit nagaan of er als gevolg van de activiteiten effecten optreden op soorten zoals genoemd in lid 2 onder a. In artikel 11.27 lid 2 onder d is vastgelegd dat alle passende preventieve maatregelen genomen moeten worden om nadelige gevolgen te voorkomen.

In 2022 is voor deze specifieke wolf en een nestgenoot door ons een ontheffing verleend voor het gebruik van een paintballgeweer om negatieve conditionering te bewerkstelligen. Door langdurige bezwaar- beroepsprocedures is het niet mogelijk geweest om de betreffende wolf of wolven negatief te conditioneren. Die ontheffing zag specifiek toe op het Park. Middels de DNA-analyse staat onomstotelijk vast dat de specifieke probleemwolf in 2022 op het Park is geboren. Hoewel niet met 100% zekerheid vaststaat dat hier nu om dezelfde wolf als in 2022 gaat, geven de uiterlijke kenmerken samen met het feit dat er na 2022 geen andere welpen zijn opgegroeid op het Park nagenoeg zekerheid dat dit wel het geval is.

Daarnaast zijn er voorafgaand aan het bijtincident met de hardloopster op 13 april 2025 reeds meerdere meldingen geweest dat de op uiterlijke kenmerken te beoordelen wolf mensen actief benaderde. Hier is op gehandeld door te verjagen met bijvoorbeeld handen klappen en door met stokken te slaan. Dit heeft er niet toe geleid dat het ongewenste en afwijkende gedrag verdwenen is. Ook heeft provincie Gelderland gemeend geheel aan de voorkant actie te ondernemen. Zo hebben we preventief 'actief verspreid⁶'. Hierin is opgenomen wat men wel en niet moet doen als men een wolf tegen komt. Deze informatie is ook actief gedeeld op sociale media. Daarnaast zijn er verschillende communicatiemiddelen zoals reels, instructievideo's, een informatiefilm en animaties

⁴ https://media.gelderland.nl/Grenzen_aan_de_wolf_Gelders_wolvenbeleid_2024_ae42626af7.pdf

⁵ [Statenstukken Uitvoeringsagenda Fauna \(Gelders faunabeleid\) 2025 Provincie Gelderland](#)

⁶ https://media.gelderland.nl/Flyer_A5_Info_Wolf_voor_Inwoners_WEB_1_a242322821.pdf

⁷ gedeeld⁸. Bovendien organiseerde de provincie Gelderland in het najaar van 2024 meerdere informatie⁹ webinars voor zowel gemeenten als inwoners⁹.

In de rapportage van de gedragsdeskundige is onder meer in de conclusie op vraag 5, pagina 37, onderbouwd dat het stadium voor negatieve conditionering reeds gepasseerd is. In onze uitvraag aan professor Boitani hebben wij hier nadrukkelijk navraag naar gedaan. Uit de “Expert Opinion” is duidelijk op te maken dat kans op succesvolle negatieve conditionering nihil is en dat de kans op een positief resultaat verre van gegarandeerd is vanwege de lange periode waarin het probleemgedrag al bestaat.

Toetsingskader

Tabel 3 geeft een overzicht weer van de relevante aspecten waarop getoetst is in het kader van de Omgevingswet, het Besluit activiteiten leefomgeving en het Besluit kwaliteit leefomgeving. Onder tabel 3 zijn respectievelijk de alternatievenafweging*, het wettelijk belang**, de beoordeling van de staat van instandhouding*** en de praktische uitvoering**** afzonderlijk per kopje beoordeeld.

Tabel 3 Beoordeling van het toetsingskader

Toetsingskader	Beoordeling
Er is voldoende onderzoek uitgevoerd naar het incident wolf- mens.	Ja
Het onderzoek naar het incident is door deskundigen uitgevoerd en door ons als voldoende beoordeeld.	Ja
De alternatieven zijn voldoende afgewogen en er is geen andere bevredigende oplossing*.	Ja
De lokale staat van instandhouding van de aangevraagde soorten blijft gewaarborgd door het nemen van de voorgeschreven maatregelen***.	Ja

*** Alternatievenafweging**

In de rapportage “Deskundigenbeoordeling van een interactie tussen een wolf en mensen, met een bijtincident op 13 april 2025 in Nationaal Park De Hoge Veluwe” (EcoNatura, d.d. 27 april 2025) worden de volgende alternatieven afgewogen en conclusies getrokken:

- Het zenderen en monitoren van wolven
Het zenderen en monitoren van wolven zoals door sommigen is voorgesteld als een vorm van aversieve conditionering, komt in de aanpak van Yellowstone, gebaseerd op langjarige ervaring met wolf-mens-interacties of wolvenbeheer, niet voor. Bovendien is deze methode niet bewezen als effectief aversief middel. Hoewel het mogelijk is om een eenmaal

⁷ [Inwoners](#)

⁹ [Webinars voor gemeenten en inwoners](#)

gezenderde wolf te volgen, zou dit enkel leiden tot monitoring van het dier tot het volgende (ernstige) incident. De casus van een mens benaderende en toen gezenderde wolf, zoals beschreven door McNay & Mooney (2005; kort beschreven op p. 26), laat zien dat deze aanpak een onzeker en omslachtige kan zijn. Het enige mogelijke voordeel is, na veel moeite en tijd, dat de 'probleemwolf' eenvoudiger en gericht kan worden uitgenomen.

- Weinig effect van verjaging

Het dier (de probleemwolf) liet zich in meerdere van de interacties niet gemakkelijk verjagen. Bij tenminste drie interacties trok de wolf zich pas na schreeuwen of het dreigen met fysieke middelen (een stok) terug. Bij andere interacties, zoals die met de fotografe, liet de wolf zich gemakkelijker afschrikken. Dit wijst echter wel op een verlaagde gevoeligheid voor licht afschrikkende prikkels, wat duidt op vergaande habituering of verlies van schuwheid. Uit de filmpjes van 21 april jl. blijkt duidelijk dat verjagen een gepasseerd station is. De wolf liet zich zeer moeizaam verjagen en vertoonde zeer kort erna weer hetzelfde gedrag. Verjagen heeft dus een maar zeer tijdelijk effect en is niet afdoende.

- Vroegtijdige aversieve conditionering ('hazing')

Aversieve conditionering met inzet van impactvolle projectielen is in een vroeg stadium van habituering kansrijk of als alternatieve optie te beschouwen, maar dat had in dit geval veel eerder ingezet moeten worden in de tijd dat er 1-2 jonge wolven veelvuldig in nabijheid van mensen kwamen. Op basis van het geëscaleerde gedrag tot een bijtincident is het stadium negatieve conditionering met bijvoorbeeld impactvolle projectielen dan ook gepasseerd. Dit volgt ook uit de interventierichtlijnen, vastgelegd in het Wolvenplan 2025¹⁰. Wellicht ten overvloede: de inzet van impactvolle projectielen is nooit mogelijk geworden door langdurige bezwaar- en beroepsprocedures.

- Bezoekersmanagement en ruimtelijke maatregelen

Onmiddellijke plaatsing van waarschuwborden en het verspreiden van informatie via bijvoorbeeld folders kan zeer zinvol zijn. Het afzetten van gebieden – zoals het Park – is daarentegen niet zinvol, gezien het grote gebied waarin de wolf binnen het park opereert. Tevens met oog op herhalingsrisico. Zie ook pagina 36 van de "Deskundigenbeoordeling van een interactie tussen een wolf en mensen, met een bijtincident op 13 april 2025 in Nationaal Park De Hoge Veluwe" (EcoNatura, d.d. 27 april 2025). Aangezien het afwijkende en ongewenste gedrag – ondanks preventieve maatregelen en actieve verspreiding van informatie wat te doen bij een ontmoeting met een wolf – aanwezig is, zijn ruimtelijke maatregelen en publieke attentie in alle gevallen zinvol om uit te voeren, maar lossen deze maatregelen het aanwezige probleem bij de probleemwolf niet op.

¹⁰ [Wolvenplan 2025](#)

Daarom is inzet op bezoekersmanagement en ruimtelijke maatregelen op zichzelf staand niet afdoende.

Ook in de “Expert Opinion” staat beschreven dat er bijna unanieme overeenstemming onder wetenschappers bestaat dat een wolf met dergelijk vergevorderd afwijkend gedrag t.o.v. mensen zo snel mogelijk uit de populatie moet worden genomen voordat hij het gedrag doorgeeft.

Inmiddels is bekend dat de alfa wolvin dit voorjaar 8 welpen heeft geworpen die grotendeels op Vliegbasis Deelen hebben verbleven. Nu er nieuwe aanwas is binnen de roedel is het zeer aannemelijk is dat de betreffende probleemwolf de roedel komend voorjaar zal verlaten, op zoek naar een eigen territorium om een eigen roedel te stichten. Het is meer dan onwenselijk dat dit gedrag aan andere wolven wordt doorgegeven. Daarom achten we het noodzakelijk om de looptijd van het maatwerkvoorschrift t.o.v. de Omgevingsvergunning uit te breiden tot uiterlijk 1 juli 2026. Zoals ook in de “Expert Opinion” omschreven is het vertonen van het gedrag en de zichtbaarheid van de probleemwolf van veel factoren afhankelijk, onder meer van de beschikbaarheid van ‘makkelijke prooien’. Met deze looptijd overlapt het maatwerkvoorschrift de periode waarin in 2025 het gedrag en de zichtbaarheid zich maximaal manifesteerde.

*** Staat van instandhouding

Er is in Nederland nog geen gunstige staat van instandhouding bereikt, dit geldt ook voor de gehele Centraal- Europese wolvenpopulatie waar de wolven in Nederland deel van uitmaken. Momenteel wordt landelijk en Europees onderzocht wat de actuele status van de staat van instandhouding is. Los van het wel of niet bereiken van een gunstige staat van instandhouding is in de rapportage “Deskundigenbeoordeling van een interactie tussen een wolf en mensen, met een bijtincident op 13 april 2025 in Nationaal Park De Hoge Veluwe” (EcoNatura, d.d. 27 april 2025) is een geheel hoofdstuk (p. 31 – 34) gewijd aan het mogelijke effect op de gunstige staat van instandhouding dat afsluit met de volgende conclusie: *wolven die het leefgebied verlaten of in beperkte mate sterven (door verkeer maar ook door goed gewogen en individueel uitnemen van probleemdieren), hebben op dit moment geen significant negatieve impact op de omvang van de Nederlandse populatie, die zich nog steeds binnen de grotere Noordwest-Europese wolvenpopulatie bevindt, met een belangrijk deel in Duitsland. Deze is voorlopig zelfs nog licht groeiend, met per saldo dus met meer aanwas dan sterfte.* Hieruit concluderen wij dat het wegnemen van slechts één individu (de probleemwolf) geen negatief effect heeft op de (gunstige) staat van instandhouding van de wolf of het bereiken hiervan. Deze conclusie wordt onderschreven en gemotiveerd in de “Expert Opinion” van Boitani in bijlage 7.

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

15 van 19

****** Praktische uitvoering**

In de rapportage “Advies calamiteitendeskundige” (SWN, d.d. 5 mei 2025) is – net zoals in het deskundigenrapport van EcoNatura – bevestigd dat de wolf goed te identificeren is en als de probleemwolf geclassificeerd moet worden. Allereerst zal het dier in goede afstemming met het Park-management gelokaliseerd en geobserveerd worden.

Uitvoering zal gestalte krijgen door de specifiek daartoe aangewezen gekwalificeerde personen vanuit het incidentmanagementteam specifiek voor wolf, die in 2 of 3- tallen actief zullen zijn buiten het zicht van publiek. Deze zullen, na lokalisering in het werkgebied, het dier eerst zorgvuldig observeren om vast te stellen dat het daadwerkelijk de specifieke uit de populatie te nemen probleemwolf betreft. Dit om zover als mogelijk ‘human-error’ uit te sluiten. Als benaderingsmethode zal gebruik worden gemaakt van de zogenaamde bersmethodiek (niet zicht- en hoorbaar het dier op kortst mogelijke afstand benaderen) of het posten op een kansrijke locatie. Hierbij zullen geen voer- of lokmiddelen worden ingezet. Om het betreffende dier zorgvuldig te kunnen identificeren zal uitvoering alleen bij natuurlijke (dag)licht omstandigheden plaatsvinden, dus in de periode 1 uur voor zonsopgang tot 1 uur na zonsondergang.

Wij achten de beschreven uitvoeringsmogelijkheden voldoende beschreven om tot een adequate en zorgvuldige uitvoering over te gaan. Wij hebben de wijze van uitvoering geborgd in dit maatwerkvoorschrift.

Motivering specifieke zorgplicht en noodzaak maatwerkvoorschrift

Bij de beoordeling van deze flora- en fauna-activiteit is de specifieke zorgplicht als bedoeld in artikel 11.27 Bal betrokken. Gezien de aard van de activiteit, het opzettelijk doden van een individueel beschermde wolf, is beoordeeld welke maatregelen redelijkerwijs gevegd konden worden om nadelige gevolgen voor beschermde dieren te voorkomen of te beperken en of de activiteit, gelet op die zorgplicht, geheel of gedeeltelijk achterwege zou moeten blijven. Uit de beschikbare deskundigenrapportages en genetische onderzoeken blijkt dat het gaat om één individueel dier (GW4655m) dat structureel afwijkend en onvoorspelbaar gedrag jegens mensen vertoont en daadwerkelijk letsel heeft veroorzaakt. Minder vergaande maatregelen, zoals voorlichting en bezoekersmanagement, verjaging zonder pijnprikkels en (vroegtijdige) aversieve conditionering, zijn ingezet, onderzocht of door deskundigen als niet (meer) effectief beoordeeld. Daarmee is vastgesteld dat deze maatregelen het aanwezige risico voor de openbare veiligheid niet wegnemen en dat er in deze situatie geen andere bevredigende oplossing resteert dan het gericht uitsluiten van dit individu.

Ook is beoordeeld of het wegnemen van deze probleemwolf afbreuk doet aan de staat van instandhouding van de soort. Op basis van de ecologische onderbouwing en de deskundigenoordelen is geconcludeerd dat het doden van één individu, binnen de huidige en verwachte omvang van de (inter)nationale wolvenpopulatie, geen significant negatief effect heeft

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

16 van 19

op de staat van instandhouding of het bereiken daarvan. Door de uitvoering bovendien te beperken tot een duidelijk afgebakend gebied, een beperkte periode, natuurlijke lichtomstandigheden en zorgvuldig geprotocolleerde inzet van uitsluitend professionele faunabeheerders, zijn de nadelige gevolgen voor andere dieren en de natuur zoveel mogelijk beperkt.

Alles afwegende is het oordeel dat het doden van GW4655m noodzakelijk en proportioneel is ter bescherming van de openbare veiligheid, dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is en dat de populatie van de wolf door het uitnemen van dit ene individu niet in haar instandhouding wordt bedreigd. Daarmee is, binnen het kader van de artikelen 11.27 en 11.31 Bal, invulling gegeven aan de specifieke zorgplicht en is het stellen van dit maatwerkvoorschrift gerechtvaardigd.

Conclusie

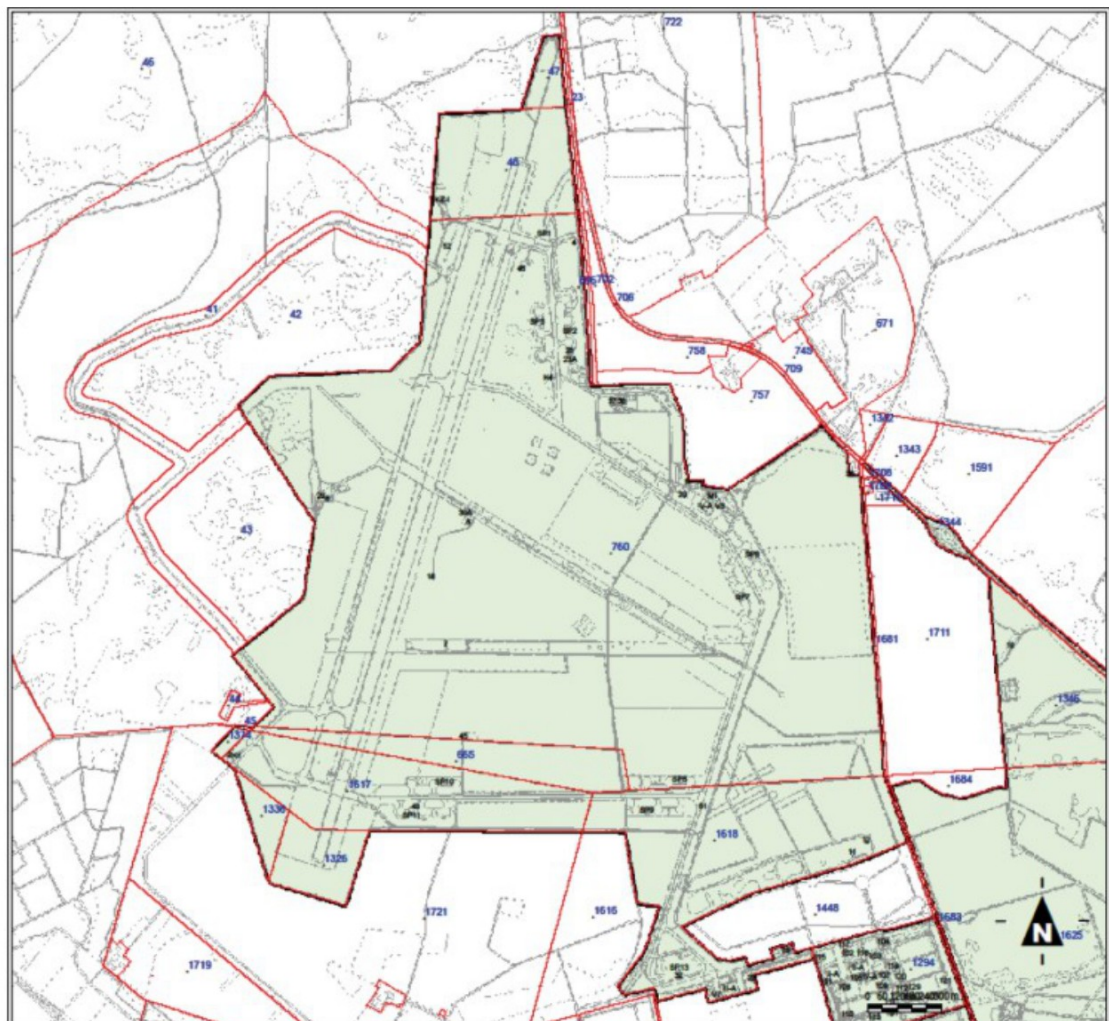
Gelet op het voorgaande wordt het maatwerkvoorschrift gesteld.

Datum
2 december 2025

Zaaknummer
2025-013179

Blad
17 van 19

BIJLAGE 2 – KAARTEN ACTIVITEITENGEBIED
-Vliegbasis Deelen

2 december 2025

2025-013179

18 van 19

Datum

2 december 2025

Zaaknummer

2025-013179

Blad

19 van 19

BIJLAGE 3 – Deskundigenbeoordeling van een interactie tussen een wolf en mensen, met een bijtincident op 13 april 2025 in Nationaal Park Hoge Veluwe

BIJLAGE 3A - Aanvulling deskundigenbeoordeling, nadere duiding daderwolf

BIJLAGE 4 – Advies Calamiteitendeskundige

BIJLAGE 5 – Genetische detectie van een bijtincident van wolf of hond, 13 april 2025

BIJLAGE 6 – Procedure voor genetische identificatie

BIJLAGE 7 –Tweede deskundigenbeoordeling “Expert Opinion”